

Průvodce etickým poradenstvím

ve zdravotnictví
a sociálních službách

OBSAH

Úvodní slovo

O etickém poradenství

O Institutu pro etické poradenství ve zdravotnictví

Reference

ISBN 978-80-11-05178-5 (brožováno)

ISBN 978-80-11-05179-2 (pdf)

Představujeme vám Průvodce etickým poradenstvím ve zdravotnictví a sociálních službách – dokument, ve kterém najdete základní informace o tom, co je etické poradenství, proč usilujeme o etablování etického poradenství v České republice, proč jsme k tomuto účelu založili Institut pro etické poradenství ve zdravotnictví.

Věříme, že i díky našemu Průvodci se téma etického poradenství a jeho využití ve zdravotnictví a sociálních službách postupně dostane do širšího povědomí. Těšíme se na vaše reakce a spolupráce, které se nám do budoucna podaří navázat.”

– Barbora Steinlauf, spoluzakladatelka IPEP

O etickém poradenství

Co je etické poradenství?

Etické poradenství je služba, která se věnuje řešení etických otázek souvisejících s poskytováním zdravotních služeb konkrétnímu pacientovi. Jak si mají zdravotníci počínat, pokud je v týmu rozpor ohledně dalšího postupu v péči o pacienta? Co lze dělat, když se blízcí pacienta nebo sám pacient domáhají něčeho, co z pohledu zdravotníků není medicínsky indikované? Jak se zachovat, když z náboženských důvodů rodiče odmítají léčbu svého dítěte?

Etické poradenství se věnuje tématům, jako je ukončení přístrojové podpory, indikace k provedení chirurgického výkonu u pacienta s kognitivním deficitem, poskytování péče pacientovi v kómatu, zohlednění dříve vysloveného přání v rozhodování o péči, alokace vzácných zdrojů nebo téma výhrady svědomí a mnohá další.

Následující krátké kazuistiky ilustrují etické otázky, se kterými se zdravotníci v každodenní praxi setkávají a které pokud se neřeší, mohou vést ke vzniku konfliktů.

Etické poradenství je službou pro každého, kdo se domnívá, že v souvislosti s péčí o konkrétního pacienta narazil na etický problém. Etické poradenství je zde pro pacienta a jeho blízké a pro jakéhokoliv člena ošetřujícího týmu.

Čemu se etické poradenství věnuje?

Etické poradenství má tři úkoly: provádí etická konzilia, věnuje se péči o organizační kulturu a organizační etiku a vzdělává personál. Potřeba péče o organizační kulturu vychází z toho, že vznik konkrétních problematických situací je velmi těsně svázán se systémem, v němž se pracuje.

Cílem etického konzilia je nalézt řešení eticky a právně akceptovatelné. Tým pro etické poradenství ve své práci může narážet na nastavení systému, které opakovaně generuje etické konflikty (například témata DNR nebo zástupného rozhodování). Ty mohou být podkladem k doporučení, jak postupovat, aby k takovým situacím nedocházelo tak často. Na to lze pak zaměřit i vzdělávání personálu nemocnice. Vzdělávání však může mít své vlastní obsahy, vždy podle potřeb pracovníků poskytovatele zdravotních nebo sociálních služeb.

Službu etického poradenství může její poskytovatel organizovat různými způsoby.

KAZUISTIKA 1

Žena, 70 let, s diagnostikovaným karcinomem plic, po autonehodě, při které došlo k fraktuře hrudních obratlů, je hospitalizovaná na JIP, ventilovaná. Stav je komplikován zápalom plic. Pacientka je při vědomí, přání vyjadřuje psanými poznámkami. Přeje si být intenzivně léčena. Manžel pacientky celou situaci vnímá jako trápení a říká, že s intenzivní léčbou nesouhlasí.

KAZUISTIKA 2

Muž, 35 let, s diagnózou dětské mozkové obrny, těžká mentální retardace, bez projevu vlastní vůle, kvadraparéza, výrazná kyfoskolióza hrudní páteře. Pro poruchu příjmu potravy odeslán na přání matky, která nepřipouští žádné komplikace, k zavedení perkutánní gastrostomie. Zákrok se nezdařil, proto přistoupeno k operační gastrostomii. U pacienta dochází k pooperačnímu respiračnímu selhání, následné resuscitaci a napojení na plicní ventilaci. Personál oddělení hodnotí celou situaci jako nepřiměřeně zatěžující. Tlak k pokračování intenzivní léčby ze strany matky pacienta způsobuje u personálu morální napětí.

Typicky v nemocnici existuje tým pro etické poradenství (v zahraničí i u nás označován kvůli odlišení od etických komisí jako etické komitě nebo jako tým pro etické poradenství). Členy týmu mohou být lékaři, sestry, psychologové, sociální pracovníci, kaplani, nemocniční právník, pracovník managementu a zástupce laické veřejnosti. Důležitá je pestrost profesního i hierarchického zastoupení. Přinejmenším vedoucí týmu pro etické poradenství má vzdělání v etickém poradenství. Vysoká erudice členů týmu v klinické etice a etickém poradenství přispívá ke kvalitě poskytované služby etického poradenství a ke stabilitě týmu.

Vedle týmu může u menších poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, jako jsou například hospice nebo menší nemocnice, poskytovat službu etického poradenství také individuální pracovník – etický poradce (někdy označován také jako etický konzultant nebo etický konziliář).

V čem může být etické poradenství přínosné?

Zahraniční studie ukazují, že etické poradenství v organizaci přináší tři skupiny benefitů:

- 1** Zvyšuje spokojenost pacientů a jejich blízkých, zlepšuje kvalitu péče, zkracuje délku pobytu na JIP, snižuje náklady pobytu na JIP při stejné mortalitě.
- 2** Členové ošetřujícího týmu trpí méně morálním distresem, tedy i syndromem vyhoření. Zaměstnanci jsou spokojenější a poskytovateli nehrozí tak výrazná fluktuace personálu.
- 3** Poskytovatelé mají méně soudních sporů, z nich pocházejících finančních závazků a lepší mediální obraz.

Co etické poradenství není?

Etické poradenství je třeba odlišovat od činnosti etických komisí, ombudsmanů, peerů, krizových interventů, právního oddělení, paliativního týmu nebo dalších podpůrných týmů poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb.

Etické komise se věnují posuzování etických aspektů výzkumu se zapojením lidských subjektů, týmy pro etické poradenství (etické komitě) se věnují řešení klinicko-etických problémů. Členové etických komisí nebývají pro práci v etických komitě adekvátně vzděláni. Etika výzkumu není totéž co klinická etika a etické poradenství.

Ombudsman řeší zejména již rozvinutou stížnostní agendu. Etické poradenství může množství stížnostní agendy snižovat. Do eticky komplexních a komunikačně obtížných situací totiž tým pro etické poradenství vstupuje již dříve a věnuje se řešení eticky sporné situace tak, aby konflikt neeskaloval k podání stížnosti. Metoda, kterou etický poradce v rámci etického konzilia používá, se v zahraničí označuje jako bioetická mediace. Jde o spojení etické reflexe a mediační techniky. Díky tomu se týmu pro etické poradenství může dařit konflikt řešit již v jeho zárodku.

Právní oddělení řeší právní spory, vyjadřuje se k právním nejasnostem. Tým pro etické poradenství v rámci etických konzilií pojmenovává, v jakém etickém a právním rámci se řešená situace odehrává, a reflektuje, zda dosažený konsenzus je v souladu s tímto rámcem, případně kde mohou být jeho etické a právní slabiny. Objeví-li se však v rámci etického konzilia nebo v rámci jiné činnosti týmu pro etické poradenství právní problém, obrací se tým s žádostí o podporu v jeho řešení na právní oddělení poskytovatele.

Paliativní tým poskytuje péči pacientům s nevléčitelným onemocněním, věnuje se managementu symptomů, pacientům a jejich blízkým poskytuje psychosociospirituální podporu. Etické poradenství může paliativnímu týmu, stejně jako jinému ošetřujícímu týmu, pomáhat při řešení eticky komplexních a komunikačně obtížných situací, může odlehčit morální nejistotě a snižovat míru morálního distresu vznikajícího v souvislosti s obtížnými rozhodnutími.

Pro etické poradenství je velmi důležité vyjasnit si, co všechno nedělá, protože se tak stává pro okolí čitelnější. Nadto etické poradenství nevyčerpává své personální, časové a finanční zdroje na úkoly, které mu nepřísluší.

Jaká je situace v zahraničí?

V zahraničí představuje etické poradenství službu, která má své stabilní místo v systému poskytování zdravotních služeb. Většina zemí západní Evropy, včetně Francie, Velké Británie, Německa, Itálie, Nizozemí a Rakouska, USA, Kanada, Austrálie a jihovýchodní Asie ve svém zdravotnickém systému znají a využívají nějakou formu etického poradenství.

Spojené státy americké

Služba etického poradenství se začala rozvíjet v sedmdesátých letech 20. století v reakci na stále častěji se objevující etická dilemata, která vznikla v důsledku pokroku v medicínské technologii a měnících se společenských hodnot. Přelomový případ Karen Ann Quinlan z roku 1975, který se týkal práva na smrt a ukončení život udržující léčby, zdůraznil potřebu strukturovaných etických rozhodovacích procesů v nemocnicích. V osmdesátých letech 20. století doporučila prezidentská komise pro studium etických problémů v medicíně a biomedicinském a behaviorálním výzkumu, aby poskytovatelé zdravotních služeb zřizovali týmy pro etické poradenství, které by se těmito otázkami zabývaly. V devadesátých letech 20. století se etické poradenství formalizovalo, vznikly první standardy vzdělávání etických poradců a poskytování etického poradenství. Dnes je etické poradenství nedílnou součástí systému zdravotní péče ve Spojených státech a nabízí cennou podporu při orientaci v eticky komplexních situacích.

Průzkum, který v roce 2016 provedla Americká společnost pro bioetiku a humanitní vědy (American Society for Bioethics and Humanities – ASBH), ukázal, že přibližně 81 % nemocnic se 400 a více lůžky má specializovaného klinického etika nebo službu etického poradenství. V menších nemocnicích byla přítomnost formální služby etického poradenství méně častá, ale stále pozoruhodná, přičemž dostupnost těchto služeb uvedlo 59 % nemocnic se 100–399 lůžky a 35 % nemocnic s méně než 100 lůžky.

Kromě toho se role klinických etiků postupně profesionalizovala. Podle ASBH mělo v roce 2016 přibližně 26 % klinických etiků doktorský titul a 57 % absolvovalo formální vzdělání v oblasti klinické etiky. V současné době existuje množství vzdělávacích programů pro budoucí etické poradce. Jednu z nejvýznamnějších certifikací udělovanou přímo ASBH představuje Healthcare Ethics Consultant–Certified Program.

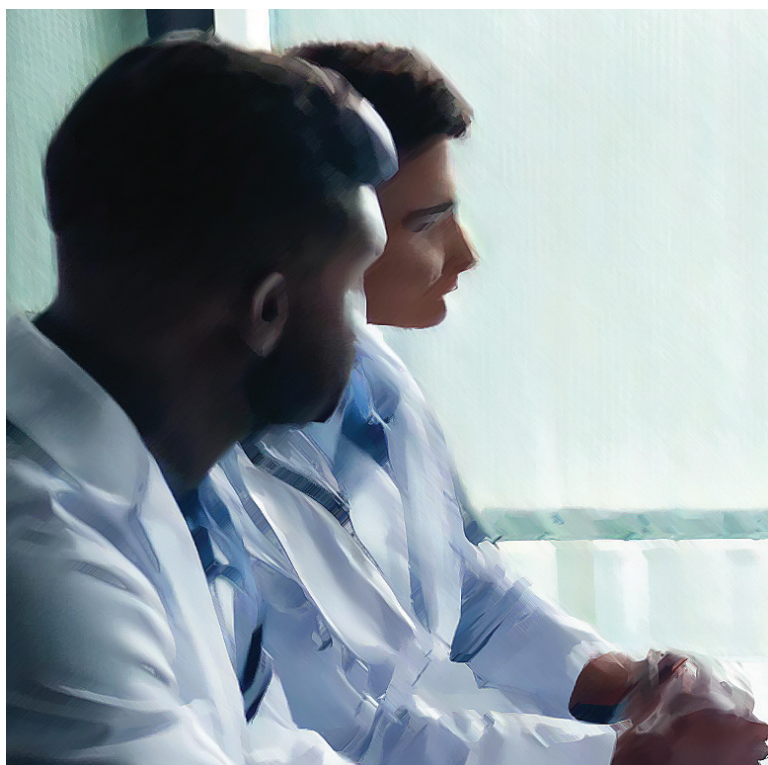
Německo

Etické poradenství v Německu se začalo rozvíjet od roku 1997, kdy vyšlo první doporučení k zavádění etického poradenství v nemocnicích. V roce 2006 vydala své doporučení k rozvoji týmů etického poradenství Německá lékařská komora. Komplexního vzdělávání se potom ujal Akademie für Ethik in der Medizin, německá odborná společnost věnující se etice. Tato společnost vypracovala standardy vzdělávání a práce etických týmů, kterými se řídíme i v našem institutu.

V současnosti se odhaduje, že nějakou formu etických konzultací poskytuje sedmdesát procent německých nemocnic. Zároveň se zavádí etické poradenství s působností v ambulantní sféře.

ECEN

Na území Evropy sdružuje etické poradce Evropská síť pro klinickou etiku (ECEN). Jejím cílem je vytvářet platformu pro sdílení zkušeností s etickým poradenstvím ve státech Evropy, podporovat a dále profesionalizovat etické poradenství a zapojit etické poradce do evropské agendy, a to jak v různých oblastech zdravotnictví, tak i v oblasti vzdělávání a vědeckého výzkumu. Zástupci v ECEN za Českou republiku jsou zakladatelé Institutu pro etické poradenství ve zdravotnictví JUDr. Barbora Steinlauf, MA, Ph.D., a doc. MUDr. Jaromír Matějka, LL.M., Ph.D., Th.D.

Etické konzilium, malba, AI generovaný obrázek >

Jaká je situace v České republice?

V České republice byla první pracovní skupina pro etické poradenství založena v roce 2016 ve Fakultní nemocnici Královské Vinohrady. Pracovní skupina se v roce 2019 přetvořila v první nemocniční tým pro etické poradenství (TEP). V současné době TEP vede MUDr. Adam Houska.

TEP se ve své práci věnuje jak formálním, tak neformálním etickým konziliím, usiluje o zvyšování vnímavosti zdravotnických pracovníků k etickým otázkám v péči o pacienty a vzdělává personál nemocnice v medicínsko-eticko-právních otázkách.

Členové TEP se pravidelně účastní velkých vizit na klinice anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny a klinice popáleninové medicíny a poskytují ošetřujícím týmům těchto klinik průběžnou podporu při řešení eticky nejasných nebo komplexních situací.

V posledním roce se TEP intenzivně věnuje eticko-právnímu rámci rozhodování na konci života, včetně pokynu DNR (neresuscitovat). Na jednotlivých klinikách nemocnice proběhlo množství seminářů k pokynům DNR, TEP zorganizoval k tomuto tématu rovněž celonemocniční seminář. V současné době někteří členové TEP připravují k publikaci data získaná z výzkumu postojů lékařů a sester k zapojení pacientů a jejich zástupců do rozhodování o resuscitaci.

Vedle týmu pro etické poradenství ve FNKV v současné době probíhají diskuse o zavedení nějaké formy etického poradenství také ve FN Motol, FN Plzeň, ÚVN nebo v Ústavu hematologie a krevní transfuze.

MUDr. Adam Houska

**TÝM PRO ETICKÉ
PORADENSTVÍ**

Jak postupovat při zavádění etického poradenství?

Etické poradenství je služba, kterou je třeba implementovat do institucionální struktury poskytovatele zdravotních nebo sociálních služeb. Zavádění etického poradenství znamená něco zcela jiného než realizace etického konzilia. V zavádění etického poradenství do organizace se můžeme setkat se dvěma postupy: shora, příkazem vedení (top-down), nebo zdola, aktivitou angažovaných jednotlivců (bottom-up). V ideální situaci se oba směry setkají.

Prvním krokem je jednání s vedením poskytovatele. Je důležité vyjasnit finanční, materiálové a časové podmínky fungování nové služby. V zahraničí je osvědčenou praxí, že kromě koordinátora/vedoucího týmu pro etické poradenství, který má s poskytovatelem uzavřenou smlouvu výhradně na práci v týmu, je dalším členům týmu garantován tzv. protected time na práci v týmu. Vedení poskytovatele pak může jmenovat koordinátora, který bude dále usilovat o vytvoření pracovní skupiny pro etické poradenství.

1.

jednání s vedením poskytovatele, vyjasnění podmínek nové služby

2.

vedení poskytovatele jmenuje koordinátora / vedoucího týmu

3.

koordinátor usiluje o vytvoření pracovní skupiny pro etické poradenství

4.

ze členů pracovní skupiny postupně vzniká tým pro etické poradenství

Pracovní skupina je platformou, kde se setkávají zájemci o práci v později ustaveném týmu. Seznámí se tak s obsahem práce, zjišťují, zdali jim etické poradenství nebo třeba i složení pracovní skupiny dává smysl a zda chtějí v práci pokračovat. Obsahem práce v pracovní skupině je vzdělávání se v tématech etického poradenství. Po ustálení práce v pracovní skupině může vzniknout tým pro etické poradenství (v mezinárodní terminologii etické komité). Tým má stanovy a jednací řád. Zásadní pro správné fungování týmu je jeho názorová nezávislost na vedení poskytovatele. Kvalita fungování týmu je dána profesní a hierarchickou pestrostí jeho složení a kvalitním vzděláním členů týmu v etickém poradenství.

Po založení týmu se tým již může naplno věnovat svým úkolům: poskytování etických konzilií, reakci na časté etické problémy tvorbou strategií, které mají pomoci etickým problémům předcházet, a vzdělávání personálu poskytovatele v etických tématech. Tým může docházet také ke zcitlivování personálu na etické problémy a k poskytování hodnotově reflektované péče.

Jaké vzdělávání etických poradců je k dispozici v České republice?

V současné době jediné komplexní vzdělávání etických poradců zajišťuje Institut pro etické poradenství ve zdravotnictví. Jedná se o dvouletý komplexní kurz etického poradenství, který je akreditován u Akademie für Ethik in der Medizin. Jeho absolventi získávají německou kvalifikaci „etický poradce“.

Kurz je rozdělen na část teoretickou a část praktickou. V prvním roce kurzu je zařazena výuka klinické etiky, medicínského práva, komunikace, mediace, organizační kultury a organizační etiky a spirituality. Druhý rok je zaměřen na osvojení dovedností nezbytných pro samotnou práci v týmu pro etické poradenství, včetně vedení etických konzilií, vyjednávání o zavedení etického poradenství na pracovišti absolventa kurzu, organizace vzdělávání nebo přípravy interního dokumentu řešícího opakující se etický problém. Komplexním kurzem etického poradenství prošlo v Institutu již více než padesát absolventů.

< Kroky při zavádění služby etického poradenství

O Institutu pro etické poradenství ve zdravotnictví

Institut pro etické poradenství ve zdravotnictví, z. s.,
jsme založili v červnu 2020 jako první organizaci v České
republice, která se věnuje tématu etického poradenství
(bioetické mediace).

Kdo jsou zakladatelé našeho institutu?

JUDr. Barbora Steinlauf, MA, Ph.D.

Barbora Steinlauf je advokátkou se specializací na medicínské právo. Je přední českou odbornicí na právní otázky související s poskytováním péče na počátku a konci života. Působí jako vědecký pracovník International Research Lab for Bioethics, Oddělení aplikované filosofie a etiky Filosofického ústavu Akademie věd ČR. V současné době dokončuje doktorské studium v oboru bioetika na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, v jehož rámci se věnuje etickým tématům v perinatologii a využití etického poradenství v rozhodování na hranici viability. Je předsedkyní Sekce pro etiku v paliativní péči České společnosti paliativní medicíny ČLS JEP.

MUDr. Ondřej Kopecký, MHA

Ondřej Kopecký je primářem Kliniky paliativní medicíny 1. LF UK a VFN v Praze. Jeho původní lékařská odbornost byla anesteziologie a intenzivní medicína, patnáct let pracoval jako lékař resuscitačního oddělení Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, v roce 2016 spoluzakládal nemocniční konziliární pracoviště pro paliativní péči Centrum podpůrné a paliativní péče, které bylo v roce 2021 transformováno na Kliniku paliativní medicíny 1. LF UK a VFN. V témže roce se stal předsedou České společnosti paliativní medicíny ČLS JEP. Dlouhodobě se věnuje rozvoji paliativních týmů v českých nemocnicích jak na úrovni odborné, tak organizační a manažerské. Zásadní zkušenosti v oblasti nemocniční paliativní péče pro něj byly pracovní pobyty a stáže v německých nemocnicích, zejména na Ludwig-Maximilians-Universität München, Klinik für Palliativmedizin. V oblasti paliativní medicíny se významně zasadil o zavádění konceptu časné paliativní péče, zvláštní úsilí vkládá do rozvoje etických a spirituálních témat v kontextu paliativní péče.

Doc. MUDr. Jaromír Matějka, Ph.D., Th.D., LL.M.

Jaromír Matějka je zakladatel etického poradenství v České republice. Habilitoval se v roce 2022 v oboru bioetika na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze s tématem etického poradenství. Je přednostou Ústavu humanitních studií v lékařství 1. LF UK. Jeho medicínskou specializací je dětské lékařství. Je statutárním zástupcem Institutu pro etické poradenství ve zdravotnictví, z. s., dlouholetým členem Etické komise Ministerstva zdravotnictví ČR, v roce 2021 se stal členem Etické komise České lékařské komory. Vedl sekci pro etiku České společnosti paliativní medicíny ČLS JEP. Odborně se věnuje tématům: etické poradenství, organizační kultura a organizační změna, zástupné rozhodování a rozhodování na konci života.

Co je naším cílem a s kým spolupracujeme?

Naším cílem je etablování a systémový rozvoj etického poradenství ve zdravotnictví a ve zdravotně-sociální oblasti, vzdělávání etických poradců, podpora vzniku a rozvoje týmů pro etické poradenství a výzkum a akademická práce v tématu etického poradenství.

Etablování a systémový rozvoj etického poradenství

- koncepce etického poradenství
- profese etického poradce
- pilotní projekt – implementace služby etického poradenství ve vybraných nemocnicích
- metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví

Vzdělávání etických poradců a udělování certifikátů k výkonu profese

- koncepce vzdělávání v etickém poradenství
- základní výcvik, refresh modul, tematické moduly, mini mediační výcvik
- získání oprávnění k „udělování certifikátů“

Podpora vzniku a rozvoje týmů etického poradenství

- metodologie implementace služby etického poradenství
- pravidelná setkání týmů etického poradenství – sdílení dobré praxe
- vzdělávání na klíč pro týmy etického poradenství

Výzkum a akademická práce v tématu etického poradenství

- organizace konference o etickém poradenství
- spolupráce s akademickými institucemi
- spolupráce se zahraničními experty

Aktuálně spolupracujeme s 1. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy, se kterou jsme podepsali memorandum o vzájemné spolupráci v oblasti výzkumu, vzdělávání a systematického rozvoje v oblasti klinické etiky, etického poradenství a zavádění etického poradenství ve zdravotnictví a zdravotně sociálním pomezí do praxe.

Dalším subjektem, s nímž spolupracujeme, je Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, kde působí nemocniční tým etického poradenství jakožto první takový tým v České republice. Spolupráci zaměřujeme na rozvoj činnosti týmů etického poradenství a na spolupráci při zpracování dat získaných v rámci výzkumu.

Čemu se v Institutu věnujeme?

V Institutu usilujeme o to, aby zdravotní a sociální služby byly poskytovány v souladu s etickými principy a aby poskytovatelé těchto služeb, pacienti i jejich blízcí měli k dispozici profesionální podporu při řešení eticky komplexních a komunikačně obtížných situací, která tak snižuje morální zátěž a morální distres.

Institut pro etické poradenství zajišťuje jediné komplexní vzdělávání etických poradců. Naším dvouletým vzdělávacím programem prošlo do současné chvíle úspěšně již více než padesát absolventů. Napříč spektrem jde o odborníky z řad lékařů, sester, ombudsmanů, sociálních pracovníků, psychologů, vysokoškolských pedagogů, manažerů zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb, zaměstnanců státních i soukromých institucí.

Pro absolventy jsme vytvořili navazující program Alumni, který je platformou pro další vzdělávání, společné setkávání k etickým a právním tématům, pro sdílení zkušeností se zaváděním etického poradenství na pracovištích absolventů a s prací v nově vznikajících týmech pro etické poradenství. Pro absolventy organizujeme pravidelná roční setkání.

Institut rovněž pravidelně organizuje mezinárodní konferenci o etickém poradenství, na které se tradičně schází široké spektrum odborníků – lékaři, všeobecné sestry, sociální pracovníci, právníci, psychologové, vysokoškolští učitelé, nemocniční ombudsmani, nemocniční kaplani a mnozí další. Konferencí vytváříme prostor pro odbornou diskusi na mezinárodní úrovni se zaměřením na odborníky ve zdravotnictví a zdravotně-sociální oblasti, kteří se věnují nebo chtějí věnovat klinické etice nebo etickému poradenství. Prostřednictvím konference usilujeme o rozšíření povědomí o službě etického poradenství mezi odbornou veřejností.

Na 1. mezinárodní konferenci o etickém poradenství 2022 byli našimi hosty hlavní přednášející ze Spolkové republiky Německo Prof. Dr. med. Dr. phil. Jochen Vollman z Institut für Medizinische Ethik und Geschichte der Medizin v Bochumi a Prof. Dr. phil. Alfred Simon z Akademie für Ethik in der Medizin v Göttingenu spolu s českými odborníky na klinickou etiku a medicínské právo. Záměrem první konference bylo představit fungování etického poradenství v Německu a vytvořit prostor pro odbornou diskusi o možnosti využití etického poradenství v Česku.

Na 2. mezinárodní konferenci o etickém poradenství 2023 přijal pozvání hlavní přednášející Dr. med. Gerald Neitzke z Institutu für Ethik, Geschichte und Philosophie der Medizin v Hannoveru. Druhou konferencí jsme navázali na spolupráci s německými odborníky a zaměřili se na péči o organizační kulturu a organizační etiku. K tématu vystoupila řada našich přednášejících. Cílem této konference bylo představit téma a možnosti práce s organizační kulturou a s organizační etikou a pomáhat vytvářet takové prostředí ve zdravotnictví a zdravotně-sociální oblasti, které bude generovat co možná nejméně chyb a nespokojenosti pacientů, zdravotníků i pečujících.

Na 3. mezinárodní konferenci 2024 přijali pozvání klíčoví zahraniční hosté Joe Brierley, MD, vedoucí etického komitétu Great Ormond Street Hospital v Londýně, a Mariana Dittborn, koordinátorka etického poradenství Great Ormond Street Hospital v Londýně, spolu s předními českými mluvčími. Pro 3. konferenci jsme zvolili téma etických konzilií. Cílem bylo představit téma a možnosti práce s etickým konziliem jako nástrojem etického poradenství ve zdravotnictví a sociálních službách.

Konference se již tradičně konají pod záštitou ministra zdravotnictví, rektorky Univerzity Karlovy v Praze, primátora Hlavního města Prahy. Třetímu ročníku konference udělil záštitu rovněž děkan 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a velvyslanec Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Považujeme za čest, že při zahájení konference vystupují s hudebním programem talentovaní studenti Konzervatoře a střední školy Jana Deyla v Praze, které institut touto formou podporuje.

**Založení
institutu** **2020**

3 **ročníky mezinárodní
konference**

4 **běhy kurzu etického
poradenství**

Reference

Co o naší práci říkají ostatní?

„Etické poradenství je dnes mezinárodně významnou částí medicínské péče. První konference o etickém poradenství ukázala působivou dynamiku, kompetenci a životnost vývoje etického poradenství v českém zdravotnictví. Přejí dr. Matějkovi a všem jeho kolegyním a kolegům mnoho úspěchů a radosti v jejich důležité práci.“

– Prof. Dr. med. Dr. phil. Jochen Vollman

„Doufám, že konference bude důležitým impulzem v implementaci etického poradenství v České republice. Svým vzdělávacím programem přispíváte rozhodujícím způsobem k rozšíření a zajištění kvality etického poradenství.“

– Prof. Dr. phil. Alfred Simon

„Etické poradenství přispívá ke kvalitě péče o pacienty. V Evropě se proto již několik let stává novým paradigmatem ve zdravotnictví. Pro poskytování kvalifikovaného etického poradenství je nezbytné další vzdělávání v oblasti klinické etiky. Školení se týká obsahu a metod etického poradenství. Obojí nabízí IPEP. IPEP proto v České republice významně přispívá k utváření medicíny budoucnosti. Konference pořádaná IPEP ukázala, že v České republice existuje mnoho iniciativ a programů, které přispívají k etice péče o pacienty. Výměna a propojení těchto iniciativ jsou velmi cenné pro to, aby se nabídka klinického etického poradenství mohla dále rozvíjet.“

– Dr. med. Gerald Neitzke

„Kurz etického poradenství mě ze všech postgraduálních kurzů od ukončení studia na lékařské fakultě nejvíce obohatil. Přináší ucelené informace o otázkách etických a právních, včetně praktických nácviků komunikačních dovedností, a doplňuje tak medicínské znalosti a uvádí je do vzájemných souvislostí. Významně snížil nejistotu při rozhodování v péči o mé pacienty, a to nejen v otázkách závěru života. Velmi cenná je též vzájemná spolupráce mezi účastníky kurzu, díky které je možné získat náhled na postupy u jiných poskytovatelů péče a utřídit si vlastní priority.“

– MUDr. Tereza Petrů, lékařka FN Plzeň

„O etickém poradenství jsem se dověděl kdesi na konferenci. Byl jsem tehdy ředitelem hospice v Čerčanech. Řešili jsem situaci, se kterou jsme potřebovali pomoc. Oslovil jsem tehdy Jaromíra Matějka a zafungovalo to. Bylo to první etické konzilium v České republice.“

– Mgr. Jiří Krejčí, ředitel Institutu Pallium

„Etické poradenství na KPM FNKV a 3. LF UK u nás běží úspěšně již několik let. Lékařský etik je plnohodnotná součást našeho multidisciplinárního týmu a podílí se na velmi těžkých rozhodovacích procesech a komunikačně náročných situacích. Myslíme si, že pozice externisty nejlépe reflektuje ‚moderační‘ úlohu etika v rámci našeho týmu.“

– doc. MUDr. Robert Zajíček, lékař FNKV

Zdroje

Arthur Anderson Co. Ethical Concerns and Reputation Risk Management: A Study of Leading U.K. Companies. London: London Business School; 1999.

Biel MAB. Achieving corporate ethics in healthcare's current compliance environment. Federal Ethics Rpt. 1999;6:1–4.

Bischoff, S. J., DeTienne, K. B., Quick, B. Effects of ethics stress on employee burnout and fatigue: an empirical investigation. In Health Hum Serv Adm. 1999 Spring; 21(4):512–32. PMID: 10621019.

Crico, C., Sanchini, V., Casali, P.G. et al. Evaluating the effectiveness of clinical ethics committees: a systematic review. Med Health Care and Philos 24, 135–151 (2021). <https://doi.org/10.1007/s11019-020-09986-9>

Gellerman, S. Why „good” managers make bad ethical choices. Harvard Business Review on Corporate Ethics. Cambridge, MA: HBS Press; 2003:49–66. (Originally published in Harvard Business Review, July–August 1986.)

Metzger, M., Dalton, D. and Hill, J. The Organization of Ethics and the Ethics of Organizations: The Case for Expanded Organizational Ethics Audit. Business Ethics Quarterly, 3, 27–43. <http://dx.doi.org/10.2307/3857380>

Neitzke, G., Simon, A. Clinical Ethics Consultation in Germany. In Wasson, K., Kuczewski, M. (eds). Thorny Issues in Clinical Ethics Consultation. Heidelberg: Springer, 2022, 55–63.

Schneiderman L. J., Gilmer T., Teetzel H. D., et al. Effect of Ethics Consultations on Nonbeneficial Life-Sustaining Treatments in the Intensive Care Setting: A Randomized Controlled Trial. JAMA. 2003;290(9):1166–1172. doi:10.1001/jama.290.9.1166.

Verschoor C. C. Corporate performance is closely linked to a strong ethical commitment. Bus & Society Rev. 1999;104:407–416.

KONTAKTY

Institut pro etické poradenství ve zdravotnictví, z. s.

Sídlo: Žitomířská 742/22, Praha 10, 110 01
Kancelář: Španělská 770/2, Praha 2 – Vinohrady, 120 00
IČO: 09119299
Webové stránky: www.ipep.cz
E-mail: info@ipep.cz
Bankovní spojení: 123-4077080297/0100

1. LÉKAŘSKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Odborným partnerem IPEP je 1. Lékařská fakulta
Univerzity Karlovy v Praze

Publikace byla vydána za podpory
společnosti HARTMANN-RICO a.s.

ISBN 978-80-11-05178-5 (brožováno)
ISBN 978-80-11-05179-2 (pdf)

Průvodce etickým poradenstvím ve zdravotnictví a sociálních službách /
Marie Horáková, Jaromír Matějka, Barbora Steinlauf.
-- 1. vydání. -- Praha: Institut pro etické poradenství ve zdravotnictví, 2024

ipep.cz

ISBN 978-80-11-05178-5

9 788011 051785